UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Actio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

js congregat, & in bonis il-

palus figitur: ſic & inter
ſtiabitur peccatis. *Eccleſ.27.*
um, & agrum agro copula-
habitatis vos ſoli in medio

iberis? *Eſa.33.*
quo aggrauat contra ſe den-

domui ſuæ, vt ſit in excelſo
at de manu mali. *Ibidem.*
nenſura minor iræ plena. *Mich. 6.*
is theſauros in terra. *Matth.6.*
lucretur vniuerſum mundum: ſeipſum

ltus modos acquirendi complectitur,
bis acquir.lib.2. Inſtitut.iuris ciuil. tit. 9.
iurisgentium eſſe,aut iuris ciuilis. Iuris-
tuordecim: nempe donationem, hoſtium
aris inuentos,id eſt, pretioſas gemmas, a-
tus, alluuiones, inſulam in mari aut flu-
alueum à flumine deſertum habere, alie-
peciem quæ in priſtinam redire nequeat,
materia ſpeciem feciſſe, duorum materias
eris voluntate dominorum, aut fortuito
ria aliena in ſolo ſuo ædificaſſe, alienam ar-
, conſeuiſſe in alieno fundo bona fide poſ-
inueniſſe.
ſitiones dicit duplices, vel ſingularium re-
ſitatem: ſingulares, vſucapionem, ius accre-
mmiſſum. Per vniuerſitatem, quando vna
ed multa nobis ſub vno acquiruntur, tales
ones, hæreditas, bonorum poſſeſſio, arroga-
onorum addictio.
agiſtri de acquiſitione tradiderunt, compen-
regorius in Syntagmate iuris vniuerſi, par. 3.

blicas, ſed & priuatos homines decet, dum
nt, ea acquirere quæ illis aliquando vſui eſſe
ceſſitas ingruerit, paratum quo refugiant ha
oph. de rebus geſtis. Græc. lib.6.
ntia. Labor, Studium, Vtilitas.

---

ctor, Actio.

TIO ET ETYMOLOGIA.

ὲ πράκτης, dicitur: Is eſt, qui aliqnid agit: &
ctus: vnde actionem Iuriſconſulti vocant ius,
debetur in iudicio proſequendi. Propter quod
eſſe actionum genera: in rem, quę dicitur ven-
am, quæ appellatur condictio. In rem actio eſt,
am, quæ ab alio poſsidetur, petimus. In perſo-
am eo agimus, qui obligatus eſt nobis ad faci-
dandum.
udium, molimen, opus, Hebr. *Halila*, & num.
Sed obſeruandum eſt, quum in actionibus hu-
runt inconſideratè admodum & deprauato
miſſa, radicem huius nominis eſſe *halal* ver-
at, infantiliter loquutus eſt, inſipienter cogitata
aliquid infantium more. Hinc *holal*, infans.
n trilingue, Lugduni editum, Anno 1607.
actor & author ſic, quod actor eſt, qui recitat:
citopus. Quare ſcriptores poematum & alio-
ntur, & ita authores pacis, authores belli. Quo-
or ſcribatur, vide infra in dictione Authoritas.

ENTENTIÆ POETICÆ.

Iacob Bill. ſacra Anthol.
noſtri Deus eſt & rector & author,
to affectu quæ bona ſunt gerimus.
n ſpecie clarebunt intima cordis,
hominis mentem ſpiritus intus alit.
nim ſanctos facit, & de lumine lumen
ur: nullus ſit bonus abſque bono.

ILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

in actione conſiſtit. *Cic. 1. Offic.*
nobis ſolum, ſed fruenda etiam ſapientia eſt. 1. *de*

ate linguæ vita ſordes eluuntur. *Cic. in Sal.*
lis vocibus philoſophi ſpectandi ſunt, ſed ex perpe-
tuitate atque conſtantia: reſque ſpectari oportet, non verba. 5. *Tu-
ſculan.*

Virtus, integritas, probitas in homine: non linguæ volubilitas,
non ars, non ſcientia requiri ſolet. *Pro Planco.*

Ea magna voluptas eſt, æqualem ac parem verbis vitam agere:
atque ita viuere, vt omnis oratio moribus conſonet. *Cic. in Sal.*

Miſera eſt ſenectus, quæ ſe oratione duntaxat defendit. *Cato
Maior.*

Ita viuunt quidam, vt eorum vita refellatur oratio: atque cæteri
exiſtimantur dicere melius, quàm facere: quum ſit melius facere,
quàm dicere. 2. *de Finibus.*

Sunt, qui, quum populi non ſolum commoda, verum etiam ſa-
lutem oppugnent & impediant, oratione aſſequi volunt, vt popula-
res eſſe videantur. Vt C. Gracchus, quum largitiones maximas fe-
ciſſet, & effudiſſet ærarium, verbis defendebat ærarium. 3. *Tuſcu-
lan.*

Epicurus tantummodo induit perſonam Philoſophi, & ſibi hoc
ipſe nomen inſcripſit: quum non multum differret à iudicio fera-
rum, præſertim quum omne malum dolore definiat, bonum volu-
ptate. 5. *Tuſcul.*

Cum Philoſophorum vita miſerabiliter pugnat oratio. 2. *Tuſc.*

Plus in negotijs gerendis res, quàm verba proſunt. 4. *Acad.*

Sunt facta verbis difficiliora. *Cic. ad Qu. Fratr.*

Eſt alienum viro, quod alteri præceperit, id ipſum facere non
poſſe. 3. *Offic.*

Quid verba audiam, cum facta videam? 3. *Tuſc.*

Qui ſuos caſus aliter ferunt, atque vt alijs authores ipſi fuerunt,
non ſunt vitioſiores, quàm ferè plerique, qui auari auaros, gloriæ
cupidos glorioſi reprehendunt. 3. *Tuſc.*

Noli imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur,
ſe tenere medicinæ ſcientiam, ipſi ſe curare non poſſunt. Sed potius
quæ alijs tute præcipere ſoles, ea tute tibi ſubijce, atque apud ani-
mum propone. *Seruius Sulpit. Cic. fam. 4.*

Tu qualis es, talem te eſſe exiſtimes: vt quantū à rerum turpitu-
dine abes, tantum te à verborum libertate ſeiungas. Deinde vt ea in
alterum ne dicas, quæ cum tibi falsò reſponſa ſint, erubeſcas. *Pro
M. Cælio.*

Vita humana ex multis actionibus conſiſtit: at felicitas actiones
abſoluit. Nam omnis actio virtute aut duce fortuna fit.

Virtus conſideretur in ipſo vſu, fortuna in ſucceſſu. *Hippoda.*

Sunt autem actiones propter ſe expetendæ, ex quibus ſola actio
petitur: ex quo ſunt genere virtuti conſentaneæ actiones. *Ariſto-
teles.*

Benè enim & præclarè facta omnia in ijs dicuntur, quæ vi ſua,
per & propter ſe expetuntur. *Ariſtot.*

In omnibus actio eſt optima eius, qui optimè ad id affectus eſt,
quod & omnium, quæ ſenſui ſubiecta ſunt, nobiliſsimum, quæ ea-
dem ſit neceſſe eſt & abſolutiſsima & ſuauiſsima. Vt autem quæq;
actio plurimum habet iucunditatis, ita eſt perfectiſsima, at ea de-
mum perfectiſsima eſt, quæ ab eo proficiſcitur, qui bene affectus
aptusque eſt ad eam rem gerendam, quæ omnium optima eſt ea-
rum, quæ propoſitæ ſunt ſenſui. *Ariſt. Eth. l. 10. c. 4.*

Certè mentis & animi actio ſapiens longè excellere videtur, quæ
& cognitione dirigitur, & præter ſe nullum finem ſibi proponit, &
propriam habet oblectationem, quaſi ipſa maximè augeatur.

Quocirca & quod ſatis eſt, & otium, & vacuitas defatigationis,
quantum natura humana patitur, cæteraque omnia, quæ beato vi-
ro tribuuntur, hac ipſa actione continentur. Actiones autem multa
deſiderant, eoque plura & maiora, quo maiores & clariores. *Idem
10. Ethic. c. 7.*

Quoniam non quiduis aptam ad faciendum & patiendum na-
turam habet: ſed ea omnia, quæ vel contraria ſunt, vel habent in ſe
contraria: tam id quod facit, quàm quod accipit, & quaſi patitur,
ſimilis ſint eiuſdemque generis neceſſe eſt: ſpeciei verò diſsimilis
& contrariæ. Hoc enim natura comparatum eſt, vt corpus à corpo-
re, ſuccus à ſucco, color à colore, & vno nomine id quod eiuſdem
generis ab eo, quod eſt eiuſdem, quid ferat. *libr. 1. de Ortu, capit. 7.
T. 50.*

Agere patique & repugnantiam recipiunt, & magis ac minus.
In Categorijs, cap. 9. de agere & pati.

Ea viciſsim vltro citroque mouere mouerique poſſunt, quæ &
facere poſſunt & pati. *lib 1. de Ortu, c. 6. T. 45.*

Quoniam quod patitur, & quod facit, eiuſdem ſimiliſque gene-
ris, diſsimilis verò ſpeciei eſſe debent: hæc autem contraria ſunt:
perſpicuum eſt, tam contraria, quàm ea, quæ ijs interiecta ſunt, eam
vim habere, vt eorum inter ſe quædam faciendi ferendique viciſsi-
tudo eſſe poſsit, præſertim quum in eis rerum ortus interituſque
plane ſitus ſit. *Lib. 1. de Ortu & Interitu, c. 7. T. 51.*

Quod ſimile eſt, nullaque ex parte diuerſum: id conſentaneum
eſt nihil à ſimili accipere, & quaſi pati. *Libro 1. de Ortu, capit. 7.
T. 48.*

Quod patitur, id vel humidum eſt, vel durum, vel compoſitum
ex his. *Lib. 4. Meteorolog. cap. 5. T. 20.*

Pati ne vno quidem modo dicitur: ſed vnum genus eſt patien-
di, cum aliquis interitus à contrario oritur: alterum, cum ſa-
lus potius & conſeruatio eius, quod vim habet, vt ſit, ab eo pro-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

curatur: quod & iam eſt in rerum natura, & ita ſimile eſt, vt vis agendi ad actionem ſimilitudine accedit. *lib. 2. de Animo, cap. 5. T. 57.*

Nihil quatenus coniunctum & copulatum eſt ipſum, à ſe patitur. *Metaph. lib. 8. c. 1. T. 2.*

Si planè quod verum eſt, fatear: nec opera, quæ in docendo, & quæ in diſcendo ponitur, nec efficientia & perpeſſio idem ſunt, propriè: ſed id, cui hæc inſunt, ipſe, inquam, motus *libr. 3. de Natura, cap. 3. T. 22.*

Ea quidem, quæ copulata ſunt, in ſe viciſſim non agunt: quæ autem apta ſunt inter ſeſe, & ſe tangunt: ea quadam faciendi & ferendi viciſſitudine tenentur. *lib. 4. de Natura, cap. 5. T. 48.*

Neque facere & accipere ea propriè poſſunt, quæ ſe inter ſe non poſſunt contingere: nec vero permiſceri primum poſſunt: quæ ſe inter ſe non certo quodam genere contingant & cohæreant. *libr. 1. de Ortu, c. 6. T. 43.*

Contemplare velut in ſpeculo tuas actiones: vt honeſtas quidem magis ornes, turpes verò abſcondas. *Biantis, apud Stob. ſerm. 22.*

Ad omnes in Republ. res & actiones perficiendas tria requiruntur, imperij adminiſtratio, obedientia & victoria. Adminiſtrare imperium ad meliores pertinet: obedire ad deteriores: vincere ad ambos. Etenim rationalis animæ vis imperat: quæ ratione caret obtemperat: ſimul autem ambæ vincunt affectus. Nam virtus vtriſque vt decet coniunctis inoleſcit: & mox à voluptatibus atque mœ oribus tranquillum ſerenumque reddit animum. *Archytas Pythagor. de lege & iniuſtitia.*

Natura nos ad vtrunque genuit, & contemplationi rerum, & actioni. *Senec. de vita beata, cap. 31.*

Quomodo res appetere ſine vllo virtutum amore & ſine cultu ingenij, ac nudas edere operas minimè probabile eſt (miſceri enim inter ſe iſta, & conferri debent) ſic imperfectum ac languidum bonum eſt, in otium proiecta virtus, nunquam id quod didicit, oſtendens. Quis negat illum debere profectus ſuos in opere tentare? nec tantum quid faciendum ſit cogitare, ſed etiam aliquando manum exercere, & ea quæ meditata ſunt ad verum perducere? *Ibid. c. 32.*

Omnes actiones totius vitæ, honeſti ac turpis reſpectu temperantur: ad hæc faciendi & non faciendi ratio dirigitur. Quid ſit hoc dicam: vir bonus quod honeſtè ſe facturum putauerit, faciet, etiam ſi laborioſum erit: faciet, etiam ſi damnoſum erit: faciet, etiam ſi periculoſum erit. Rurſus quod turpe erit, non faciet, etiam ſi pecuniam, etiam ſi voluptatem, etiam ſi potentiam. *Idem, epiſt. 76.*

❡ Sententiæ Historicæ.

Ad prudentiam & iuſtitiam potentia & fortuna debent adiungi, vt ciuiles actiones pulchritudinem & magnitudinem adipiſcantur. *Plutarch. in Dione.*

Actionum honeſtarum ſuum eſt tempus, ſua ætas: & verò omninò bona à turpibus ſolo modo diſcernuntur. *Idem in Ageſilao.*

Dum ſuppetit facultas & otium, & quamdiu mentis atque corporis ſanitatem concedit Deus, benefaciendum eſt. *Philip. Cominaus. lib. 9.*

Eſt omninò periculoſum actiones exemplis moderari, niſi eædem rationes non in vniuerſum, ſed ſingulatim omnes concurrant, deinde niſi eadem prudentia gubernentur: poſtremò, niſi præter cætera omnia, ſuas fortuna partes agat.

❡ Sententiæ Poetarum.

Cum quid ſanctum agis, bonam ſpem
Tibi propone, certus quod
Conatum iuſtum etiam Deus adiuuat.

Menander.

Ne ad vitam immortalem, ò dulcis anim[e]
Feſtines, ſed opus tuis viribus par aggredere.

Pindarus.

Faxis vt libeat quod eſt neceſſe.

Publius.

Exerce ſtudium, quamuis perceperis artem,
Vt cura ingenium, ſic & manus adiuuat vſum.

D. Cato. lib. 4.

Autor abit operis, ſed tamen extat opus.

Ouid.

Duo cum idem faciunt, ſæpe poßis dicere,
Hoc licet impunè facere huic, illi non licet:
Non quòd diſsimilis res ſit, ſed quod is qui facit.

Terent. in Adelph.

Quid eſt ſuauius, quam bene res gerere, bono p[ublico]

Plaut. in Capt.

—— ratio ſecretam gannit in aurem
Ne liceat facere id quod vis vitiabit agendo.

Perſius.

Qui homo cum animo ab ineunte ætate depugn[at] ſ[u]o,
Vtrum id ita ne eſſe maluerit, vt eum animus æquum cenſeat,
An ita potius, vt parentes & cognati eum eſſe velint:
Si animus hominē perpulit, actū eſt, animo ſeruiuit, non tibi.
Si ipſe animum perpulit, dum viuit, victor victorem cluet.
Tu ſi animum viciſti, potius quàm animus te, eſt quod gaudeas,
Nimio ſatius eſt, vt opus ſit te ita eſſe, quàm vt animo lubet.
Qui animum vincunt, quam quos animus, ſemper probiores cluent.

Plaut. in Trinummo.

Oderunt peccare boni virtutis amore:
Tu nihil admittes in te formidine pœna,

Horat. 1. epiſt. 16.

Vtinam neque turpia agas, neque patiare,
Hoc enim virtutis certiſsimum eſt periculum.

Theognis.

❡ Hieroglyphicum.

Aloe, quod vulgo ob viriditatem ſemperuiuum quoq; vocatur, imprimis fouetur à ſole, & cum eius radijs elegantiſsimi flores illius circumaguntur. Ita quoq; præclaræ laudabileſq; actiones à ſole iuſtitiæ, Chriſto Deo Optimo Maximo conſeruantur, ſemperque durant: nec à malis & inuidis hominibus, tanquam craſsioribus nebulis, vnquam poſſunt obſcurari vel labefactari. *In Collectaneis Hieroglyph. lib. 1.*

Adiuratio.

❡ Definitio et Etymologia.

Adiuratio, Græcè, ἐξορκισμὸς, ȣ̃, ὁ: nam ἐξορκίζω, adiuro dicitur. Eſtque adiurare, per inuocationem diuini nominis, vel alterius rei ſacræ obſecrando, vel imperando inclinare eas ſecundum ſe, vel in comparatione ad eas aliquid agendum vel patiendum. *ſecundum Richard in 1. d. 37. art. 3. q. 2.*

Adiurare, eſt ordinare aliquid ad aliquid per diuina, ſecundum B. Thom. 2. 2. 90. art. 1. Vtentes huiuſmodi artibus à Iuriſconſultis dicuntur Exorzitatores.

❡ Divisio.

Adiuratio eſt duplex, ſecundum B. Thom. ſecun. ſecun. q. 9.

- *Deprecatiua per modum deprecationis, cum ſcilicet non intenditur imponere neceſsitatem adiurato, ſed tantum per inuocationem, vel ob reuerentiam diuini nominis, vel cuiuſuis rei ſacræ intendimus aliquid ab aliquo obtinere, & eſt duplex, ſcilicet*
  - *Licita, qua deprecando adiuramus*
    - *Deum.*
    - *Angelum bonum.*
  - *Illicita, qua deprecando adiuramus*
    - *Hominem tam ſuperiorem quàm inferiorem.*
    - *Dæmones.*
- *Compulſa vel coacta, cum intendimus neceſsitatem imponere adiurato, & eſt duplex, ſcilicet*
  - *Licita, quando adiuramus per virtutem diuini nominis.*
    - *Dæmones ne nobis noceant ſpiritualiter vel corporaliter.*
    - *Irrationalem creaturam, in quantum regitur malo ſpiritu.*
  - *Illicita, cum imperando adiuramus*
    - *Deum.*
    - *Angelum bonum.*
    - *Hominem non ſubditum.*
    - *Dæmones, vt doceant, auxilientur.*

❡ Biblici Loci.

Adiurare, eſt cum obteſtatione diuini nominis aliquem ad aliud inducere. Alij ſic: Adiurare, eſt interpoſito iureiurando, & Dei authoritate præcipere, vt intelligas te coram Deo conſiſtere, & velut à Deo ipſo rogari. Græcis tamen Scriptoribus ſignificat iureiurando aliquem adſtringere. Sicut etiam à Theologis accipi conſueuit, pro eo quod coniurare dicunt, id eſt, per Dei nomen adhibitum præcipere. Vnde & Exorciſtæ in illis primis Eccleſiæ incunabulis dicti, qui miraculorum dono pollentes, inuocato Chriſti nomine Diabolos eijciebant.

Adiurare ergo primò ſignificat iuſiurandum ab aliquo exigere, vt tibi caueas, *Marc. 5. 7.* ſecundò imperare aliquid diuini nominis authoritate interpoſita, *Act. 19. 12. 1. Theſ. 5. 27.* quæ poſterior ſignificatio ex illa priore fluxit.

Exempla Sacra.

Adiurationis exempla: Abraham ſeruum ſuum, *Geneſ. 24. v. 2.*

Ioſeph